

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
Tradens

33
34

NOVAM PATHO- LOGIAM CALCULI RENUM,

QVAM
DEO ANNUENTE

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WILHELMO,
ELECTORATUS BRANDENB. HÆREDE &c. &c.
JUSSU GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ,
IN ILLUSTRIFRIDERICIANA

SUB MODERAMINE

DN. GEORGII ERNESTI STAHL,
D. PROF. PUBL. ORD. ET FACULT. MED. ASSESS.
DN. PATRONI, ATQUE PRÆCEPTORIS OMNI PIETATIS
CULTU DEVENERANDI

PRO LICENTIA,

Summos in ARTE MEDICA Honores, Jura & Privilegia
DOCTORALIA, rite ac legitimè capeffendi,

Ad. d. O^o Job. MDCXCVIII. horis ante & pomeridianis.

IN AUDITORIO MAIORI

Publico Eruditorum disquisitioni exponet

GEORGIUS GOTTLIEB KÖHLER
de MOHRENFELD,
Leoberg. Siles.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

Literis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr. 1724.

24

NOVAM PATHO

LOGIAM CAL CULI

DR. MEDICINAE WILHELMO

DR. MEDICINAE ERNESTO FAHL

Summus in AUSTRIA MEDICINAE Praesens, Joh. & Privilegia

GEORGIO GOTTFRIEDO ROEHLER

Philosophiae Doctor, Publicus Professor

Q. R. V. D.

Pathologiam veram;

non modo ad evidentem perceptionem, quomodo morbi fiant, requiri; sed etiam ad veram methodum practicam, qua morbis, & causis ipsorum recte occurrere liceat, necessarium prorsus esse, nemo du-

bitabit. Quonam vero fundamento illa nitatur, altioris certe indaginis est quaestio. Sanè & quaternio ille Humororum antiquissimus, cum intemperie cum & sine materia, tum cacochymia quasi innominata sequiorum ævorum, tum potentia Salinae succedentium annorum, Tartaro paracelsico æquipollentes: tum ejusdem farinae succi pancreatici & bilis vitia; tum varia fermenta morbosa, minimè haecenus sufficere visa sunt quo minus subinde vel ad novum, vel ad particulare quiddam refugere necessarium fuerit.

Æternum illud omnium hujusmodi Pathologiarum scandalum, & tamen apud plerosque omnes morbos occurrens, testatur evidenter asserti mei veritatem: Est vero illud determinatio insignis morborum secundum Temperamenta; secundum Ætates: secundum Consuetudines: secundum anni Tempora; secundum animi commotiones, imo sæpe numero nuda phantastica mentis figmenta in terrorem, mœrorem, aut iram, exeuntia.

Cum enim concipi, nedum dici, minimè possit curialis materia non in quolibet, sed tantum in certo corpore,

A

re,

pore, non in qualibet, sed solum certa ætate, generetur, aut si genita præsto sit, aut moveatur; non est certè, quod ejusmodi pathologia veracitatem suam affatim tueatur

Ne nimia & generaliori allegatione tempus consumamus, liceat sanè specialissima inductione CALCULUM pro exemplo allegare. Quot vero Opinionibus non materiam præbuit hoc Concrementum, & quantum exercuit hominum Speculationes! Veteres quidem cum sua intemperie calida Renum, humoribus modo frigidissimis, modo calidis, pituita item vitrea, quid docuerint, facilius sanè fuerit audire, quam dicere. Videbatur majorem plausum mereri Paracelsus, cum Tartaro suo: Sed cum hic omnibus hominibus & Ætatibus evenire possit, calculus verò non nisi certis, & sic satis paucis, eveniat, laborabat denuo, & laborabit certè, in perpetuum, hypothesis: Quis verò ferat aut laudet istas recentissimorum quorundam poëses, qui de scientifica pathologia pessimè merentes, alienissimo certè tempore atque loco Rhetores agunt, & de Spiritu Gorgonco, de Spiritibus lapidificantibus, & similibus tropis loquuntur: securi nempe, è quanam influentia hæc portenta peti debeant, & unde uni quidem homini evenire, alios verò certum non invenire, valeant.

Quia vero Calculus quoque, si quis alius horum generum morbus, frequens, gravis, molestus, pernix, curatu difficilis, existit; in quo quidem negotio aliquid plausibiliter dicere, non parum operosum sit: placuit nobis hæc ipsam materiam, speciminis Inauguralis loco, tractare, & hypothesis novam de hoc negotio proponere, quæ nobis plurimas Pathematis hujus circumstantias exhaurire videtur, quamque proinde, licet origina-

ginaliter hæctenus D. Præsidis fuerit, hæc vice nostram facimus, & tam deducendam, quam defendendam suscipimus.

Faxit Deus, ut non modo feliciter, sed & utiliter res hæc nobis & studio medico eveniat.

CAP. I.

HISTORIA CALCULI.

INsigne fundamentum veræ *Pathologia* semper arbitramur esse veram morbi *Historiam*. Impingimus enim sæpe numero in vulgari *Pathologia* quando ex *quibusdam* alicujus affectus circumstantiis, præcipue verò si illas *absolutè* consideramus, sine *relatione* ad præcedentes aut subsequentes affines affectus, rationaliter nobis concipimus, quales reliquas circumstantias affectus talis *verisimiliter* habere possit, aut debeat: Cum tamen, si deinde veritatem *practicam* consulimus, non modo nihil horum, sed sæpe numero directè *contrarium*, deprehendimus.

Quod ipsum, ut rectè & quidem *tempestivè*, in ipso principio, evitetur, melius fieri non potest, nisi ut *historiam* genuinam affectuum, cum omnibus suis circumstantiis, quas reverà *Experientia* nobis sistit, studiosè colligamus, & tunc demum ex illis omnibus, talem *theoriam* eliciamus, quæ hisce morbi conditionibus, *nullà exclusà* aut *dissemulatà*, rectè & ordine quadret. Laborabimus ad hunc typum, historiam quoque *Calculi* concinnare, ut deinceps securè & efficaciter etiam subfumere valeamus.

Quod itaque, primò, homines calculo opnoxios concernit, sunt hi perpetuò *habitò* corporis *sanguinet* prædominantis, nempe *laxi* porosi, spongiosi, in quem sanguis altè & copiosè penetret, & sese insinuet. *Graciles*, ut rarissimum est, *Calculo*

culo obnoxios videre, ita si occurrant, vel *hereditaria* dispositione laborant, vel ab *externis* causis, & ante omnia absurda *Empirica* medicatione, vel aliquo *assuetato* sanguinearum evacuationum abusu, vel ab *externis violentis* causis, *Renes* gravissimè affligentibus aut extimulantibus, id ipsum experiuntur.

Qui *Calculo* verè, & citrà *externarum* causarum violentam energiam, obnoxii vivunt, sunt *juvenes* ad minimum; frequentius verò *virii*, immò *seniores*.

Concurrit per frequenter cum *Calculo* *mitis* *cruentus*; apud aliquos quidem ante calculi proventum; apud alios sub eodem.

Longè frequentissimum verò omnium est, ut *Nephritis*, nempe dolores exquisitissimi, acuti, ardentis, lancinantes, in *Rene*, pluribus vicibus sese exerant, priusquam actualis *Calculi* excretio succedat, seque sistat.

Est verò *Calculus* adeò assiduus comes *Hæmorrhoidum* *externarum*, & *podagra*, atque *Arthritidis*, ut inter rariore exceptiones referendus sit *podagricus*, multum & graviter hoc malo consistari solitus, quin *Calculo* plurimum unà vexetur atque affligatur.

Tantò magis verò illi, qui copioso *Hæmorrhoidum* fluxu, sepe, & diu, aut perenniter laborant, si harum suppressio ipsis accidat, quam præcipites sint in *Calculi* aut *nephritidis*, aut *mitis* *cruenti* successione, docet sanè frequens *Experientia*.

Ejusdem verò *Experientia* est & hoc, quod *Renes* *calculosi*, quasi ordinariè, non modò *flaccidi*, & *semiconsumpti* appareant; fedetiam, si paulò penitius examinentur, *purulentis tractibus*, atque ductibus, *fistulosis* quasi, aut *sinuosis* cuniculis, penetrati deprehendantur.

Imò hujus ipsius planè *Experientia* etiam est, quod *Ulcerationes* *Renum* *chronicoteræ*, ordinariè magnam quantitatem longè *tenacissimi* *muci* in urinâ exhibeant, qui *visco*, aut sanè *cochlearum* vel *angvillarum* *mucos* tenacissimo vix usquam cedat.

Deni-

Denique verò de *Consistentia* quoque *calculi* notari apprimè meretur, quod hæc etiam specialissimam illam circumstantiam præ se ferat, quod in emissione, recens excretus calculus manifestò *majorem* molem præ se ferat, quam post moram aliquam in aëre sicco *desiccatus*; ubi nudo & rudi visu teste, in longè *minus* spatium extabescit, *arescendo* nempe manifestò, sive siccescendo; quod sane innuere videtur, compagem ejus habere pro fundamento materiam aliquam mucidam & *glutinosam*, quæ *siccatione* in capacitatem plurimum angustiolem coëat.

Eodem conspirat satis difficilis *solubilitas* hujus generis calculi; qui sanè, si nomen suum bono jure tueretur, & *resistis* esset profapia, faciliùs longè subiret *solutionis* efficaciam: Ubi contraria hac dispositione, similiter potius *mucaginosam* aliquam profapiam prodere atque exhibere, satis manifestè apparet.

Pereunt denique *calculosi*, communissimè *Hæctics* consumptionibus; nisi quidem à grandiorum *Calculorum*, præcipuè in *vesicam* prolapsorum, eamque magnis doloribus afficientium, cruciatibus, præsentiore *virium* jactura & acutioribus *febris* absumantur.

Hæc est præcipuè *Calculi Renum* historia. Qui cum & frequentissimus sit, præ *vesicæ* Calculo, & per frequenter huic ipsi prima *rudimenta* suppeditet, placet sane illum, *Renum* inquam calculum, *xxv. èg. xv* hoc nomine censere.

Vesicæ enim *calculi* Historia brevioribus certè, sequentibus maximè, circumstantiis, absolvitur.

Est *vesicæ* Calculus vel *indigena*, in ipsa vesica maximè natus, seu educatus; vel *alienigena*, ex *Renibus* per Ureteres in hanc prolapsus, & vel reliqua sua *magnitudine*, vel *asperitate* & *acuminibus*, in angustiis *uretræ*, circa sphincterem vesicæ obhærescens.

Habetur maximè primus iste, pro *vero* & *stricti* sensus *vesicæ* Calculo. Evenit *etati juniori* imò vix non *infantili*, certè

tè puerili. Velim Exempla mihi dari infantum hoc affectu verè detentorum, quorum Parentes non *calculosi*, aut *arthritis*, aut *podagrici* fuerint, aut ad minimum, aliquis è proximis *agnatis* lineæ ascendentis. Sanè quotquot mihi observare contigit, hujus generis omninò evidentissimè fuerunt, quo nomine allegare possum *duos* ex unà Illustrissima Familia filios, quorum alter *seprimo* anno ætatis, è *Calculo vesicae*, dimidium ovum gallinaceum mediocre exæquante, obiit: Alter ex simili, sed *ovum anatis* ferè superantè, *decimo sexto* ætatis anno, cum tummis doloribus *spasticis* decessit.

Infantes, qui Urinam sabulosam emittere videntur, vix unquam, nisi *Nutricum* vitio, valde falsa diætâ abutentium hoc perpeci observantur: aut similiter *hereditaria* dispositione Parentum, admodum infecti deprehenduntur.

Qui *adultiores*, aut *seniores vesicae* Calculum gestaſſe memorantur, quoties ferè ille *diffractus* legitur, exhibuit inclusum *Renalem sabulosum*, ex rubro flavescens calculum, cui universa illa reliqua massa, non aliter quam purum successivum accrementum sensim in ipsa Vesica accessisse probabilissimè apparet.

Inter omnes has Circumstantias, apprimè sanè distingui meretur, non modo *Nephritis* à *Calculo*; sed etiam *motus* calculi à præsentia ipsius.

Quemadmodum enim per frequens, & bonum utiquè, est, quod *Calculus*, etiam *grandis* sæpenumero, licet præstò sit, & per longissimum tempus à Patientè gestetur, tamen sine insigni vel *doloris* vel *vitiolorum Urinæ* concursu ita subsistat: Ita evenit contra minimè rarò, ut graves *spasmodici*, tensorii presforii, dolorifici, *motus* nascantur, vel nullo *actuali* calculo, vel *exiguo* tantum, subitus lætantur.

Eo ipso vero longè minus considerationem nostram fallere debet, specialissima ista observatio, quod *motus* hi *spastici*, (adeoquè gravissimum in Calculo, *exacerbatio* tam *quantitatis*, quàm *extensus* ejus) longè magis & impetuosius, & præsentissimè, qui-

Quidem, provocetur ab *animi perturbatibus*, quam aliâ quacunque, *materiali* irritatione.

Ubi tamen illud quoque adhuc commemorandum, quod proximam post *animi perturbata* efficaciam, ad *irritandum* Calculum, sive *motum* potius ipsius, habeant illa, quæ ex assumptis *ventriculorum & intestina* præcipuè gravare, & *spasmodicos, torminosos* motus, aut *sterculentas* fluctuationes toni intestinalis, inducere valent.

Denique verò ad *Historiam* quoque Calculi maximè pertinet, quod *mißus cruentus*, calculosis quidem non ita raro superveniat; rarissimè verò iis, qui *magnorum* Calculorum, aut *multorum* etiam teneriorum, proventu laborant; & quod reverà præcipuum est, quod in *gravissimis* ejusmodi Patientium anxiiisque doloribus, vix unquam Calculi *molimina* comiteretur *mißus cruentus*, nempe copiosi sinceri sanguinis cum Urina effusio: sed potius, quo copiosior sanguis procedit, tanto minor vel *dolor vel calculi* proventus, aut notabilis concursus, una deprehenditur.

Denique sub historia *Calculi* recensere omninò licuerit, omnium ferè Practicorum commendationem, qua *herbas vulnerarias* ad Calculum utiles esse, eumque modò *convinnere*, modò *repullulationem* ejus tollere, modò *dolorificas commotiones* mitigare & sedare pollicentur. Et contà, quod omnia *diuretica*, non modò præsentis calculos *expellere*, sed reverà manifestissimè *proventum* ipsorum augere atque intendere, observentur. Denique, quod *Hippocrates* quoque jam observavit, 6. Aph 11. quod *Nephriticis hæmorrhoides* supervenientes, adjumentum adferant.

Ultimo loco addimus, quod vero & *constans cura* Calculi Renalis, præcipuè verò in subjectis paulo *annosioribus*, experientie testimonio, ferè magis, quàm ullius aliùs chronici morbi constans perfanatio, retrahetur: sed ferè vel frustra tantum *pallietur*, ad breve tempus, vel ad minimum subinde *repullulet* Calculus, vel in *hæmorrhoides*, aut *podagram* fiat transitus, (licet

talibus vix unquam notabiliter tollatur impetus, aut solitus *proventus* Calculi.) Vel transit denique in actualem magnam & copiosam *ulcerationem* Renum, quam non ineptè *Phibisum reallum* Authores aliqui appellant.

Ut itaque, velut in uno individuo, Historiam Calculi describamus, tale Exemplar sistimus. Vir Juvenis 25. Annorum, habitus corporis sanguinei, aut *sanguineo-cholerici*, *plethoricus*, in *Adolescentia*, *mobiliori* vitæ generi addictus, est hæc *Ætate acrio, vino*, & alii lautæ diætæ indulgens, alias quoq; bis vel ter *venæ sectione* usus, cum per ætatem, *comotationibus* Vini generosi, & interdum *saltationibus* atque *Equitationibus* vacasset, & à talibus agitationibus corporis, velut ordinariè valdè defatigatus, ad repentinam *quietem* transisset, cepit primum *infignem gravitatem*, tensionem, atque pressionem, imò & actualem *confusorium* dolorem in lumbis percipere: neque verò jugiter in utrisque simul, sed magis in *sinistro* lumbo.

Perfusus primò, quod hic Affectus nihil nisi *catarrhalis* decubitus, ut vocant, existat, ipsa *quiete* sensim solacium molestiæ obtinuit: Evenit verò jam bis aut ter, ut ex insigni agitatione corporis, succedente notabili ejus refrigeratione, repentinus impetuofus dolor in hoc ipso lumbo oriretur, qui intenso *ardore & lancinatione*, gravissimè patientem in tertium usq; diem afflixit, & quidem in lumbo sinistro, ita tamen, ut ipse etiam *testiculus* hujus lateris, circa exitum ex abdomine, id est, circa *Vas pyramidale* varicosum, notabilem molefiam, imò dolorem inflammatorium indidem exfereret. Usurpatis Remediis lithonripticis & pellentibus, denique erumpit *calculus* exiguus, seminis *corlandri* magnitudine: Habuit inde per aliquot tempus diversimodè, modò satis benè, modò his ipsis locis deterius: interim rarò sponte aliquid secedit *sabulosum*, ne dum actualis *calculus*: usurpatis verò *juniperinis*, *baccis alkekengi*, *fragis*, *petroselino* &c. procedit subinde modò aliquid *sabuli*, modo parvus calculus.

Similem, licet *leviorem*, dorsi & lumborum molefiam, inter

inter 30. & 40. annos expertus alius, sed *sanguineo-pblegmatici* habitus vir, incurrit jam duob9 annis, semel aut bis quolibet, repentinam non modo *appetitus*, sed & *virium* dejectionem, coorientibus mox *verminibus* in abdomine; quibus modo *vomitus*, modo *diarrhoea*, modo utrumque, accessit, & admodum malè per 4, 6, 8, dies inde habuit: Nuper demum tandem erupit una, exolefcente reliquo tumultu, *Calculus*, mediocris pifi magnitudine. Alii quib9 alterutro modo calculi proventus obrigit, succedente ætate plurib9 annis bis, ter, quater dictorum generum perturbationibus obnoxii facti, hujusmodi pathemata, temperamento tali respondentia, experti, simul nunc & tunc modo *sabulum*, modo *Calculos* excernunt, mot9 corporis succussatorios, imo & alios sanguinis turgefactorios, non sine præfenti noxa & incommodo suscipiunt; quoties insignis alteratio ab aëre turbulento, frigore, præfertim humido, cibus crassioris succi, animi pathematibus, excretionum debitarum, impedimentis, eveniunt, statim hoc loco, in hac vicinia, sua pathemata inde perferunt: Ea tamen adhuc differentiâ, ut qui magis purè *sanguinei* sunt habitus *sensibillissimos* cruciatus & *inflammatorios dolores* inde patiuntur: Qui verò magis *pblegmatici* sunt texturæ, aut quadantenus *gracillioris* staturæ, ferè minus doloris, sed plus *stuporis, languoris, flatulentia*, experiantur.

Utrisque, maximè tamen *sanguineis*, familiare est, ut sub tempus emicantis ejusmodi exacerbationis, multa diuturna, aut ad minimum per frequenter recrudescente, *horriplatione* & *refrigescencia* percellantur, quam denique *calculi* excretio subsequitur.

Quibusdam talium, post frequentius usurpata *Diuretica* fortiora, præcipuè, Spiritum nitri acidum, aut leviter solum dulcificatum, evenit copiosa *muci renacissimè* cum urina excretio, atque ita *sabuli* quidem & *Calculi* moderatio, *Renis* verò

magis manifesta, imò prævalida, *ulceratio*, cum *febrilibus* lentis, *hecticis*, & *tubidis*, *confectariis*.

Vix quisquam ex omnibus calculo *vere*, & paulo *diutius* obnoxiiis, liberatur amplius *constanter* ab hoc ipso malo, nisi adhuc admodum vegeta *ætare*, & virium *energia*, gaudeat.

Interim nequaquam cum fabulo aut calculo confundenda est Tartarea salina, crystallina, angulosa concretio, quam talium, præcipuè *sanguineorum*, interdum verò etiam *cholericomelancholicorum*, Urinæ innasci deprehendimus: Licet enim à tali sanguinis dispositione, quæ *arthritis*, valdè solennis est, calculi *proventus* valdè promoveatur, reverà tamen nequaquam absolute calculum *format*, aut producit, confirmantibus id pluribus Exemplis, hominum Tartarea hujusmodi Urina frequentius laborantium, citrà ullum *veri*, calculi *proventum*.

Et hæc pro Historia calculi, secundum varias circumstantias tradenda suffecerint.

CAP. II.

ÆTIOLOGIA.

PRO hæc, sine prolixis ambagibus, ex nostra mente, è phænomenis recensitis explicanda, præsupponimus, quod omnis *Corruptela* sanguinis, sive *apostematodes* suppurationis sive *ulcerosa*, *ichorosa*, manans, occurrente *salsugine*, facile in *mucidam lentescenciam* abeat: Imò propter *pruriginosum* sensum, ab ejusmodi *salsugine*, in ipsa affecta parte productum, non modò plus *affluxus*, sed & *effluxus*, producat, & ipsa semel facta læsio unitatis, difficillimè inde resarciatur.

Quando itaq; in habiru *poroso*, sanguineo, & itaru sanguinis *plethorico*, concurrentibus occasionalibus *stimulis*, ad excretiones *sanguineas* dispositio subnascitur, vergit verò, partim per *atatis* rationem, partim per *externas* irritationes, magis ad *regio*

regionem *externarum hemorrhoidum*, exitum verò ibidem non eque expeditum nanciscitur: fit inde *resignatio* atq; *regurgitatio*, ad proximam vaforum *emulgentium*, & consequenter *Renum*, regionem. Unde in statu quidem *sanguineo*, stasis *inflammatoria*, in *phlegmatico* verò, *ulcerosa*, facile subsequitur. Utraque, præcipue verò *prima* illa, *purulenta*, glandosæ substantiæ renum *dissolutio*, mox & facile transit in *ulcusculum*, per *salsuginis* incessibilem concursum *δυσεντερων*: Substantia interim *lymphatica γλυχρος* exsudans, ab hac ipsa *salsugine* pingvi, primò quidem in *lentorem*, mox in *ropaceam* crustam, constringitur atque coagulatur, ut inde crusta veluti *callosa* efformata, postmodum *ropaceam* illam consistentiam præ se ferat.

Certè enim non modo propria experientia aliquoties adspeximus, *renes calculosorum ulcerosos, fistulosos & sinuosos* ulcusculis, quasi *cuniculis*, late subrotos: sed probant id etiam complurium observatorum numerosæ historiæ, quales tùm apud *Schenckium*, tùm *Moronum*, tùm *Bonettum* in Sepulchreto, tùm alibi passim, occurrant.

Et licet satis frequenter contingat, ut *calculus*, sæpe numerò quidem *haud exiguus*, in capacitate *pelvis* deprehendatur, qui nupsiam *parieti Renis* cohæreat: Nos tamen quæ hujusmodi *Exempla* adhuc propriis oculis usurpare potuimus, semper unà manifestam *substantia Renis fistulosam ulcerationem* conjunctam habuisse, deprehendimus.

Et hinc quidem est, primò, quod hic affectus, præcipue & cum maxima vehementia atque pertinaciâ, incumbat in *Ætatem*, moliminibus *hemorrhoidalibus* appropinquantem. Secundo, quod ex genio *ulcerationis*, semel facta ejusmodi *perruptio*, deinde in *ulcusculum* perpetuo manans, & vix unquam consolidabile, convertatur, adeoque *συνεπρωδνήσιοντα* læsionem formet atque foveat: Quæ tamen *tertio*, accedentibus gravioribus *irritamentis*, nunc & tunc in *sinuosam & fistulosam* malitiam invalescens, *ulcerationis* impetum longè lateq; por-

rigit & extendit. Ex eodem quoque fundamento *quarto* per *stimulantia acria* medicamenta, proventus ejusmodi *lentioris*, & *successivè crustosi coaguli*, promovetur, ut exturbato licet uno frustulo, non deficiat alterum.

Cum verò, *ulcerationes salugine* semel inquinatæ, etiam extus in corpore, sine artificiali, immediatam *indificatione*, non nisi difficillimè sanentur; tanto magis in hoc casu, intus in corpore, sub affluxu perpetuo *salsæ acrimonia*, fovetur *ulceratio*, & consequenter *lentioris* saniosi, & ex hoc deniq; *coagulo* mucido tophacei, proventus. Unde, qui semel calculum subierunt, verum fatendo, vix unquam veraciter & constanter pereurantur.

Quem admodum verò hæc veluti generalis ratio *Calculi Renum suborientis*, existit; ita tantò magis *Nephritudis*, Calculum modo præcedentis, modo comitantis & intercurrentis, causa, est *Congestio* illa, seu *restrictio* sanguinis versus & ad *Reines*, ad hanc actualem corruptivam *ulcerosam* itasin, deinde per accidens solum partingens.

Unde quidem *miclus cruentus*, in illis, qui *porositate* habitus corporis ad ejusmodi perruptiones dispositi sunt, primum hujus generis est molimen; ubi verò diversa Corporis compages, exitum non æquè concedit, & tamen congestio eo spectans suscipitur, ibi fit tensoria *ejusmodi*, & inde *lancinatoria*, imò *inflammatoria* stagnatio Nephritica. Ubi verò de hac stagnatione, quantulacunque *corruptio*, sive *purulenta*, sive *Salsulo ulcerosa* denique subnata est, ibi fit transitus ad actualem *calculi* genesis, ut hactenus dictum.

Ex his iisdem rationibus pendet Calculi præcipuè *commotio*, seu exacerbatio. Contingit hæc verò per *duplicem* communiter causam; *Agitationem* videlicet *physicam*, aut *concomitantem moralem*. *Physicè* commovetur sanguis circa & versus *renes*, per *succussionem*, *Equitationem*, *vecturam*, imò & *immodicam reverem*, *lapsum* in lumbos. *Moralis* concussio, fit per

iracundiam præcipuè, imo etiam, licet *ἀνομαλῶς*, per *terrorem*.

Meretur verò utique Considerationem hæc exacerbatio Calculi, imo & Nephritidis. Nec enim modo, qui actuali, præcipue *grandi* calculo laborant, sed etiam alii, quibus vix *sabulum* abundat, si repentina *iracundia* exardescant, præcipuè verò *clandestina* & *disimulata*, sentiunt post parvum tempus (unam vel alteram horam, interdum tamen etiam tardius,) *langorem* in universo corpore, cui sensim succedit *gravitas* in lumbis, aut alterutro horum, quæ paulatim in *dolores*, Urinæ *imminutiones*, paucitatem & *tenuitatem*, pergit, & pluribus horis, imo diebus, affligendo, denique vel iterum sensim evanescit, sine aliqua *excretionem*, vel talem post sese trahit, *calculum* emissio.

Ubi certè in iis, qui *actuali* calculo obsessum habent Renem, nemo homo conceperit, quomodo ille tam diu *quiescere* possit, sine ullo sensibili patientis incommodo, donec ille demum *irascatur*, & quomodo *ira* calculum, hætenus quietum, iam agitare & impellere valeat?

Illud verò utique rationi consonum, & conceptui obvium est, quod Calculus ipse non minus, quàm ejus quasi *Matrix ulceratio* renis, ut res præter naturam, *amolitionem*, & quantum fieri potest, expulsionem sive *extrusionem* è corpore, mereantur. Adeoque sicubi ejusmodi *insensio* in genere, *molestiam* aliquam amolendi, *iracundia* nempe, alicunde concitatur, aliquid verò *molestum*, excussionem quasi violentam è corpore meritum, præsto est, quid mirum, si deficiente effectu contra *directum* intentionis suæ *objectum*, ad hoc aliud intentionem dirigat, eique excutiendo & expellendo, vim impendat.

Tanto magis verò hoc, cum ad hanc excussionem nihil aliud requiratur, quam *Morus*; *constrictio* nimirum *renis*; & successivè *ureteris*. Unde, cum illud agens, quod *moribus*

præ est, *iracundiâ*, tanquam *intentione* ad depellendum, excutiendum amovendum, quicquid molestum est, incitatum, facile motus suscipiat; idem hic quoque, & in aliis congeneribus casibus, facere, tanto minus mirum habendum est.

Confirmat verò hæc tradita, illud maximè phenomenon, quod quibus calculosis *pellentia*, imò saltem efficaciora *mundificantiâ*, & *abstergentiâ* internarum exulcerationum, exhibentur, iis quidem ulceratio illa copiosius manare, & *tenax muscidum viscidum* sedimentum in Urina formare incipiat, sed eo ipso *calculum* ulterius suppeditare desinat: sublata nempe mora, ad coaguli concrementum necessaria.

Evenit verò propterea Calculus illi præcipuè *Ætati*, quæ *excretoriis* sanguinis *moliminibus* circa *hemorrhoidalibus* emunctoria exposita evadit; Neq; hoc tantum, sed iis etiam, qui aetate jam *excretionibus hemorrhoidalibus*, sed minus rectè succedentibus, affecti sunt aut affe facti, unde jam ipsius *Hippocratis* 6. Aph. 11. *Nephriticis hemorrhoides supervenientes solatio esse*, observatio est. Et sanè confirmat id quotidiana experientia, quod *Nephriticis*, *calculi*, & præcipuè *mitis cruenti*, magna sit apud *hemorrhoidarios* familiaritas, & *complicatio*, aut *mutua inter se successio*.

Quæ omnia sane, si rectè considerentur, non modo *symptomatum* Nephriticorum & Calculosorum rationes promptiores exhibebunt; sed etiam tum *Prognoseos*, tum *Therapias*, diversas forsitan à vulgata methodo semitas indicabunt.

Subjungimus ultimo loco magnam illam convenientiam *Urinæ arthriticorum* cum *Nephritico-calculosa* incipientis; dum videlicet *Arthriticorum* Urina, per frequenter Tartaro illo, qui vulgo perperam pro *sabulo* venditur, abundat; *crystallulis* nempe *bomboideis*, pellucidis, partim *adfundum* viri subfidentibus, partim verò *lateribus* Vitri tenaciter accrescentibus. Unde quidem quoties hujus generis tartareum sabulum è sanguine ad renes pervenit, nisi *ulcerosa* illa *viscositas* ibidem præsidet.

si sit, nullus erit calculi proventus: facilis verò & foecundo; si illa adsit. Quod Experientia multiplex testabitur circumspécie observantibus.

His omnibus, ultimo loco, commodissimè accensemus consensualia illa, tam *hypochondriaca*, & *colica*, alvi quoque cohibitiva, quàm musculum *Psoas*, imò hujus consensu, ipsum *femur*, atque *Crus* afficientia, *spastica*, tensiva & stupefactiva *pathemata*, paroxyfinis nephriticis & calculosis admodum familiaria; præcipuè quidem in talibus subjectis, quorum habitus corporis *laxior* est, adeoque *tonico-spasmodicis* humorum pressionibus & propulsionibus, aprior. Unde ferè rari sunt hujus texturæ Patientes, quin, si calculo affecti sint, simul etiam subinde modo dictis consensualibus *spasmodicis* stricturis exerceantur. Ex quo ipso proinde jugiter dilucescit, quod nephritico-calculosa *pathemata*, plurimum in ejusmodi moliminibus motuum *spasticorum* consistant, quibus variaz translationes, & ultimo *expressiones* humorum, peragi possunt & solent, ut hætenus passim pluribus à D.D. Præside notatum & demonstratum est.

CAP. III.

Therapia Calculi.

Generalis calculi medicatio involvit meritò etiam *Prognosis* ejusdem. Sanè quidem *prognosis* dicere debet, rem quæ *Veritati* Experientiæ respondeat, extrà quam non nisi fallacia & somnium erit. Hujus generis veracem prognosin, si ab Experientia petamus, nunquam aliud quicquam de *vero & consummato* calculo, illa nobis suppeditat, nisi quod *peritnactissima*, & usquè ad tumulum comitans ejus *repullulatio*, observetur; & Curationè plenarum adeo rarissimè admittat, ut si quid hujus generis observatum esse videatur, (loquor de *vero consummato*)

matroque, calculo, non de tartareo illo lateribus vitri adhærente, (sâbulo) magis fere *eventus*, quam certus *effectus*, artis dicendus videatur.

Omne, quod ars, præcipuè *vulgata* methodo, hic perpetrare potest, in eo ferè consistit, ut partim *insultus leniat*, partim calculos, ut vocant, *pellat*.

Lenitio illa, minimè omnium commodè peragitur per *Opiata*, nisi follicite jungantur *alexipharmaca*, & ipsum *regimen* mediocriter diaphoreticum: secùs enim si fiat, *sex* insignia exempla nephritico Athriticorum, intra parvum tempus notavit D. D. Præses, qui ab *opiatorum* usu, paucis *horis*, aut *diebus* sanè, perierunt.

Meretur hoc nomine peculiarem prorsus commendatiorem pulvis *B. Volckammeri*, Præctici experientissimi; qui sicut ab omni *narcasti* alienus est, ita *antispastica* sua, quam à *gemmis* ingredientibus habet, efficacia, maximam in hoc genere commotionum calculum comitantium, quamvis calculum ipsum ejusque, proventum, non tollat aut curet.

Leniunt verò ipsos insultus, etiam ea quæ *diluunt*, & cum *acrimoniam* feri in genere corrigunt, tum circa ipsos *renes*, blanda abstersione succurrunt. *Prioris* generis, præter *æquosa* diluentia in genere, sunt etiam *formula* decoctorum lubricantium, unde decocta *aperitiva* & *emollientia*, *Cichoreacea* etiam, locum hic habent. *Posterioris* generis, sunt *lubricantia* subpingvia, oleum *amygd. dulc.* & ipsæ *Emulsiones* dilutiores, & sufficienter *saccharata*, ne vel in *mucorem*, vel in *acerbiam austri-*ritatem, quod ferè faciunt, degenerare valeant. Commendantur etiam huic scopo *Alibaa*, *Glyzirrhiza*, & similia temperantia & temperata. Quibus non injuria accensenda est *Conserva Rosarū*, in hoc casu non minùs, quàm in pectoris vitiis, non contem-

temnenda. Prout in genere notari meretur, quod, quæcun-
que in *pectoris* vitiis solamen afferunt, eadem *Renum* quoque
læsionibus percommode subueniant.

Dissolutionem Calculi pollicentur *Dispensatoria*, & tran-
scribunt *Materia Medicæ* Scriptores, unus fere ex altero: ubi
quidem variis, modo e *vegetabilis*, modo *animali*, modo *minerali*,
Regno hanc efficaciam tribuunt: Si tamen experientia consu-
latur, vix vllum ex iis veritatis testimonium meretur, confe-
ratur *Capivacc*. Pr. 1. 3. c. 28. *Erasmus*. *Consil.* 26. *Dudithius* ap.
Scholzum, Ep. 4. &c. Sane enim distinctio inter *generationem*
& *suppeditationem* *fabuli*, & inter *comminutionem* jam præ-
sentis & existentis calculi summopere attendenda est. Præ-
bent certe multa talia, vel materiam, ut inde *fabulosa* *Urina*
mox succedat: aliqua ad minimum *affluxum* *materiae* jam in cor-
pore hærentis, ad *renes* augent & incitant. Sanè qui lapide *juda-*
ico, *lyncis*, & similibus, operæ pretium fecerint, & non potius
antiquam cantilenam, distinctionem nempe inter *curationem*
& *sanationem*, inde occinant, nusquam adhuc vidimus.

Pollicitationibus istis de efficacia *Afellorum*, sane nemi-
nem, unum novimus, virum cordatum & veracem, qui hic
Experientiae testimonium subscribere in se suscepit; *Con-*
traria potius observatio in *Epistolis Dæringianis* ad *Senner-*
tum proluxe legi potest. Efficacia *Gryllorum* in *Act. Nat. Cur.*
allegata, *Experientia* nondum stabilita est; Non secus atque
aliud ibidem narratum experimentum de *Calculo* per *ve-*
ficam leporis combustam in limum resoluta, & quæ sunt alia
huius census.

Efficacia stupenda, quæ in scripto comico, *Euphormio-*
ne, a *Johanne Barclajo*, tribuitur *Virga aurea* *Gesneri*, ad resol-
vendum *Calculum*, cujus experientiae hætenus responderit,
nondum nobis innotuit; Nostræ sanè operæ pretium mini-
me fecit: Commendatur tamen hoc nomine etiam ab *Arnol-*
do Villanovano L. 2. *Breviarii Pract.* C. 18. *Johanne Prævio* in
Med. Pauperum, *Alexio Pedemontano* de *secretis* L. 1.

C

Tan-

Tanto minor hoc nomine est effectus *petroselini*, *Fragorum*, *bacc. Alkekengi* &c. Licet *Urinam* & *calculum pellens* quod quidem satis efficaciter faciunt, adeo, ut inde D. D. Præfidi exemplum fonticum obvenerit, ubi puellus illustris nondum quinquennis *morbillos* excludere incipiens, ab æqua *Fragorum* vana opinione refrigerandi, paulo largius exhibitus, post duas circiter horas, vehementissimum *dolor em lumborum*, cum multiplici *mictione*, *morbillo*rum vero præcipiti & plenaria *retroessione*, & succedente copioso vomitu, passus, vix gravissimum periculum evasit: Non aliter, quam apud *Riverium* in *Observationibus*, puella *Varolis* laborans ex usu aquæ *petroselini* *dysuriam* lethalem subiit.

Cui tamen volupe est, huiusmodi *libonripticorum* recensionem & commendationes legere, adeat *Amfingium* de *Calculo* C. 12. *Thef.* 26. 27. & C. 16. *Thef.* 33. Ubi de *Ajillis*; & de iisdem *Hollerium* l. 1. c. 48. *Prax. Heurnium* de *Affectibus Pectoris* c. 4. *Libavium* *Syntag.* Tom. 1. 2. c. 29. & *Uorzerum* de *Nephritide* l. 2. *Horat. Augenium* Tom. 1. l. 4. *Epist.* 11. l. 9. &c.

Præsentior & verior efficacia, pro *Calculo pellendo* inest tum his, tum aliis *diuretica* energia præditis. Sed longe diversa est quæstio, cujus nos quidem negativam potius tuemur, an expediat *calculum pellerè*? sanè enim cum *Calculus*, *pellendo* incitatus, *spasmodicam constrictionem* *Renis* & *Ureteris* supponat, hæc verò transitum ejus potius impediat, quam faciliat, vix unquam ferè *simpliciter pellentia* sine insigni incommodo adhibita novimus; Præcipuè, si *Patiens*, quod valdè familiare est admodum *sanguinet* temperamenti existat, quales etiam ab exiguis *calculis*, admodum penetrantes & *inflammatorios dolores* persentiscere solent.

Commendant *Practici* varias *herbas vulnerarias* contra *Calculum*. Verùm si quantumcunque *adstringentes* fuerint, sine notabili *exacerbationis* incommodo minimè usurpantur, si *calculus* jam *inerebuerit*, aut in manifestiorem *ulcerationem*

nam Renum, cum continuis dorsi incommodis, transiverit.

Nostrâ Methodo, & quotidianâ Experimentiâ practicâ, nihil hic præferimus Nitro, cum Sale aliquo digestivo, de Vitriolico-tartarorum genere; abstinendo ab illo Sylviano, & aliis de Sale communi præparatis. Addimus mediocrem dosin Cinnabaris. Quo sanè remedio in præ occupando, minuendo, imò tollendo paroxysmo, plus, & quidem paucò tempore, obtinetur, quàm per multas pretiosas formulas.

Conjungimus curam alvi, ut illa in expedito sit: imò licet aliàs succedat, subluimus tamen Clysteribus carminativis: ubi non rejiculam deprehendimus traditionem Simonis Pauli, in Historia Veronica, de Clystere ex hac herbâ, ad hunc affectum proficuo. Valent verò Clysteres ante omnia in hujus generis Colico nephriticis pathematibus.

A calidis, oleo Theribintina, juniperi, succini abstinemus, aliosque dehortamur; neq; verò ipsas adeò Petroselinî, Fragorum Urticæ & similes aquas, valde commendamus: Licet succum urticæ, & reliquam totam ejus substantiam, cum herbis traumaticis moderatis, alia intentione non damnemus.

Præservativè svaedemus tempestivas, circa solstitia, Venæ sectiones: præcipuè verò consperarum V. S. & scarificationum, continuationem & reasumptionem.

Pro Laxativo quoque scopo, Rhubarbarina præcipuè laudamus. Cæterum leni traumatico scopo ferè commendamus succinatam temperatam, Gummi juniperi, & alias Gummi resinas, cum herbis vulnerariis temperatis, Chæresol, hederæ terrestri: tyrola, Janicula, virga aurea, auric. muris, consolidis &c.

Possunt talia commodis formulis, melle modico contemperari, vel hydromelisi maritari. Ut enim mellis in se absteriva est efficacia; ita tantò magis his talibus alteratum, subordinatis scopis infervit. Unde etiam Hydromet calculosis pro potu ordinario commendat Amsingius c. 14. Th. 10.

Minus verò conveniunt alvética myrrhata, & quæcunq; alia balsamica acriora, surgescentiam sanguinis promotiva. Certè,

te, ne quidem *balsami peruviani*, aut *Copayvæ* usus, citra sensibilem ardoris, caloris, siccitatis oris in *Paciente*, & *fitis*, sensu procedere observatur.

Ceterum in *Nephriticis* paroxysmis, juxta cum hujusmodi temperantibus *Nitrosi*, *alexipharmaca* quoque discutientia, *febrilem* impetum præoccupantia, in usum trahere, ipsa ratio svadet: vbi quidem ex *Helonio pimpinela alba*, *vincetoxico*, *Imperat.*, & *scordio* præparatas essentias, aliis præferre solemus.

Quæ quidem ita pro *Therapia* quoque *algæ* galle sufficiat.

SOLI DEO GLORIA;

L Ipsa Te primum medicas formavit ad artes,
 Cœptaque provexit nostra decenter *Hala*,
 Nunc *Ordo* dignum Te judicat undique noster,
 Ut capias *laurum* perbene promeritam.

*Quibus brevibus Eruditioni & Modestie nobilissimi
 Dn. Candidati licari voluit.*

FRIDERICUS HOFFMANNUS.
 D. P. P.

Doti:

Dotibus ingenii felix, & in arte
peritus,
Köhlere, ad summos recte succedis
honores

His gradibus: Pietate simul, cura-
que salubri

Si perges Artis Medicæ munire la-
borem,

Non Te destituet benedictio Numi-
nis, atque

Successus faustos, & prospera quæ-
que benigne

Præbebit. Voveo felicia fata, peren-
nem

Fortunam, eventus dextros, famam-
que secundam.

Clariff. Dn. Candidato
gratulabundus p.

P R Æ S E S.

Doctor eris, nam sic tua docta Scientia monstrat,
Lipsia quæ favens imbuat alma Tibi.

Arte

Arte tua prodesse agris non desine. Vive
Cum pace interea! Reppeto: Doctor eris.

Amica mente manaque sc.

MELCHIOR TSCHENTSCHERUS.

Pastor in Ulmis.

Madrigal.

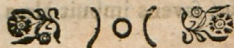
S ist's, der Fleiß erhält den Preis
Diß zeigt die theure Krohne.
Die Ihm Hygea schenckt zum Lohne,
Als einem, der sie wohl verdient;
Ich sage nichts von den gelehrten Schätzen,
Wodurch Er sich auch höher könne sehen,
Nichts, wie bey Ihm die reine Freundschaft grünt,
Weil diß ein jeder weiß;
Ich sage nur: der Fleiß behält den Preis.

J. W. TIELEMANN, Med. Stud.

Calculus haud fallit, Medicina Candide Cultor,
Ad quem Tu Studium Srenuus omne vocas;
Calculus id solide discussus monstrat abunde,
Ille Tuo Genio, hic Renibus instat acris:
Hinc & Uterque parat clarus meritam Tibi Laurum,
Sic & apud quemvis Calculus albus eris.

Quod Nobilissimo Clarissimoque Dno. Doctoran-
do, Fautori ac Amico suo Integerrimo, cum
voto omnigenae prosperitatis, promta qui-
dem manu, sed animo gratulabundo, scri-
bere voluit, debuit.

J. J. STANGIUS, Servesta-Anhaltinus
Med. Stud.

Ua 5316

ULB Halle 3
004 109 724

sb

1017

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICÆ
Tradens

33
34

NOVAM PATHO- LOGIAM CALCULI RENUM,

QVAM
DEO ANNUENTE
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
ELECTORATUS BRANDENB. HÆREDE &c. &c.
JUSSU GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ,
IN ILLUSTRIFRIDERICIANA

SUB MODERAMINE
DN. GEORGII ERNESTI STAHL,
D. PROF. PUBL. ORD. ET FACULT. MED. ASSESS.
DN. PATRONI, ATQUE PRÆCEPTORIS OMNI PIETATIS
CULTU DEVENERANDI

PRO LICENTIA,

Summos in ARTE MEDICA Honores, Jura & Privilegia
DOCTORALIA, rite ac legitime capeffendi,

Ad. d. Octob. MDCXCVIII. horis ante & pomeridianis.

IN AUDITORIO MAIORI

Publico Eruditorum disquisitioni exponet

GEORGIUS GOTTLIEB KÖHLER
de MOHRENFELD,
Leoberg. Siles.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
Literis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr. 1724.